

Kashmirrogn – en hvitfruktet rogn med potensialer

Av FAGUS-rådgiver Kristian Nyvoll

Det finnes mange arter av rogn. Botanikerne klassifiserer dem i ulike seksjoner. Hvitrogn (*Sorbus koehneana*) hører til i seksjonen *Multijugae*. I denne finnes det flere meget attraktive arter. Apomiksi (avkom med frø uten at det har skjedd kjønnnet formering) er vanlig innen denne seksjonen og det forekommer derfor flere mikroarter.

Hvitrogn *Sorbus koehneana* 'Ås' er nå velkjent i handelen og markedsføres som E-plante. I Hageselskapets Sortsliste oppgis høyden til ligge mellom 2 og 4 m. I Nord-Norge har jeg ennå ikke sett eksemplarer over 3 m. Hvitrogn er en busk med grasløst overhengende greiner. Bladverket er sirlig og det kan være opp til 25 småblader i det ulikefinnete bladet. Høstfargene er strålende, bærhøsten likeså!

Kashmirrogn *Sorbus cashmiriana* kommer som navnet angir fra Kashmir. Dette blir en stor busk eller et lite tre på rundt 4 m (ulike kilder angir forskjellig høyde). I Tromsø Botaniske hage har det eldste eksemplaret fra 1993 blitt ca 2,5 m, men 10 år yngre busker har snart samme høyde. Alle disse er frøformerte, rotekke eksemplarer. Kashmirrogn har en kraftigere vekst enn hvitrogn. Den har vid form med noe overhengende greiner. Buskene har motstått store våte snøfall gjennom vintrene og beholdt sitt preg uten større skader. Bladene blir rundt 20 cm lange og består av opp til 10 par småblader. Høstfargene er vanligvis i det gule spekteret, men kan også slå ut i praktfulle oransjerøde nyanser.

Sorbus cashmiriana i blomst

Blomsterknoppene er røde. Når blomstene folder seg ut lysner de til hvitrosa. Hver enkelt blomst kan være mer enn 10 mm i diameter. De sitter i sammensatte halvskjermer. I Tromsø begynner blomstringen én til to uker før ungarnsyrin (*Syringa josikaea*).

Bærene er oppgitt til å være de største innen slekta.

De er myke, store og hvite, og gjør seg godt gjeldende når bladene har falt av om høsten.

Buskene i Tromsø Botaniske hage er i meget fin utvikling. På Island er dette også en av de beste artene. De takler både næringsrik og mager jord. Enkelte kilder oppgir at arten er nøysom, men fordrer godt drenert jord. I Tromsø bryter plantene av kashmirrogn ca en uke tidligere enn stedegne rogn som står like inntil.

Fra England oppgis det kashmirrogn er meget tørketolerant, noe som sees i sammenheng med at knopper og skudd avmodner forholdsvis tidlig i vekstsesongen. Det blir også oppgitt at arten skal ha tidlig løvfall. I Tromsø skjer løvfallet samtidig med stedegen rogn *Sorbus aucuparia*. Høstfargene er imidlertid bedre. Det har ikke vært frostskaade skudd på noen av buskene, selv ikke på de plantene som står på mer næringsrike steder.

Sorbus cashmiriana i blomst

Etter et lite søk tør jeg påstå at kashmirrogn ikke er en del av standardsortementet i hagesentre. Men den er i hvert fall tilgjengelig fra noen planteskoler både i Nord-Norge og på Vestlandet. Dette er en art som bør brukes mer over hele landet!

Sorbus rosea er en mikroart som står nær *Sorbus cashmiriana*. Forskjellen ligger først og fremst i en kraftigere pigmentering av røde anthocyaniner. Dette vises både i blader, blomster og bær. Bladnervene er røde. Bladflatene er mørkere og nesten blanke. Om våren har bladene en rødlig farge. Høstfargene går mer i oransje og rødt enn hos kashmirrogn. Blomstene er rosa. Gjennom modningsprosessen skifter bærene farge fra grønt til blek rosa og videre til mørk rosa sent på høsten (de er mørkest på skyggesiden). Bærstørrelsen er noe mindre enn hos kashmirrogn.

I Tromsø Botaniske hage har vi kun unge eksemplarer av arten. Frøkilden er et lite tre (3 m) som står i Ringve Botaniske hage i Trondheim.

Det oppgis at *S. rosea* trenger en godt drenert vokseplass. På næringsrik jord med høyt humusinnhold kan den angripes av frukttrekraft (*Nectria galligena*).

Det naturlige utbredelsesområdet er et avgrenset område nordvest i Pakistan, hvor en svensk ekspedisjon fra Göteborg Botaniska Trädgård samlet inn materiale på 3800 m.o.h. I tilgrensende områder fant de en annen type rogn som også skilte seg fra kashmirrogn i noen trekk. Denne er foreslått kalt *Sorbus gilgitana*. Vekstformen er mer opprett, og høstfargene går mer mot oransje enn hos kashmirrogn. På grunn av apomiktisk frøsetting og deres avgrensede utbredelse føres de to som egne mikroarter skilt fra *Sorbus cashmiriana*. Begge mikroartene har prydderier som forsvarer bruk i hager og anlegg, men de er ennå ikke vanlig i produksjon i Norge.

Multijugae-seksjonen inneholder flere andre arter. I Tromsø Botaniske hage står *Sorbus filipes*, *Sorbus frutescens*, *Sorbus rehderiana*, *Sorbus setschwanensis*, og kameleonrogn *Sorbus vilmorinii*.

Sorbus filipes har mørkt røde blomster og mørkrosa bær som blir hvitrosa sent på høsten. Det eldste eksemplaret i hagen er ikke høyere enn 1,5 m og har overbøyde greiner. Denne er hardfør og nøysom, men kanskje for liten og spadvokst til bruk i store anlegg.

Sorbus setschwanensis har blanke mørkegrønne blad som om høsten blir mørkt røde. Vi har to varieteter, en med rosa bær og den andre med porselenshvite bær. Den første har en opprett vekst. Den andre er mer spadvokst og vid i fasongen.

Les mer

McAllister, H. 2005. The Genus Sorbus – Mountain Ash and other Rowans. The Royal Botanic Gardens, Kew, ISBN 1 84246 088 9.

Redalen, G. 2005. Hageselskapets Sortsliste. Det Norske Hageselskap, ISBN 82 994640 2 1.

Sorbus cashmiriana – høstfarger

Sorbus cashmiriana – høstfarger

Sorbus setschwanensis

Sorbus filipes foran, Sorbus cashmiriana bak

Alle foto: Kristian Nyvoll.

Kristian Nyvoll er gartner ved Tromsø Botaniska Hage, Universitetet i Tromsø..

Fakta-serien er et tilbud for abonnenter hos FAGUS Rådgivning. Copyright FAGUS. Ettertrykk er ikke tillatt.